

Vår tid bjuder på helt nya trafikmedel. Detta har även i grund förändrat färderna till kyrka, ting och stad. Kyrkresorna och upplevelserna på kyrkbacken i äldre tid hörde till höjdpunkterna i vårt folks liv. Minnet av besöken i kyrkan, med allt vad de inneburit av glädje och sorg, står ännu levande för äldre generationer. Det är därför allt skäl att rädda denna minnesskatt undan glömskan. Med tanke härpå gäller vår frågelista denna gång

KYRKFÄRDerna OCH LIVET PÅ KYRKBACKEN

Vi är tacksamma för att få en så mångsidig bild som möjligt av livet på kyrkbacken i äldre tid och av resorna från och till kyrkan. Har Ni något fotografi som belyser denna sida av gammalt bondeliv är vi tacksamma att få låna det. Vi ska snarast möjligt sända det oskadat tillbaka. Var god posta svaret på denna frågelista i bifogade frankerade kuvert, och glöm ej att anteckna Ert namn och namnet på den socken till vilken berättelsen hänför sig.

Vi hoppas att denna frågelista skall väcka alla våra sagesmäns livliga intresse.

Åbo,

Helmer Tegengren
professor

Färden till och från kyrkan. Hur färdades man i Er socken i äldre tid till och från kyrkan? Om man gick till fots, fanns då särskilda platser där man vilade? Vilade man vid något vägsål, någon sten källa el. dyl.? Följde man någon bestämd kyrkstig i terrängen? Om man åkte efter häst, välde man då för kyrkresorna ut den eller de bästa hästarna och de finaste körredskapen? Tog man ut en god häst med tanke på att kyrkresan skulle gå så snabbt undan som möjligt? Gjorde man det också med tanke på att köra i kapp på hemresan? Körde man bara för sitt nöjes skull i kapp eller betydde kappkörningen på hemfärden något annat? Var tjudrade man hästarna på kyrkbacken (vid en ring i kyrkgårdsmuren, vid ett träd eller en bom)? Hade varje gård en bestämd plats för sin häst? Hade man byggt stall eller vindskydd för hästarna på kyrkbacken? Hur många gårdar brukade förena sig om ett sådant stall? Om man saknade stall, ställde man då in hästarna vintertid på de gårdar som låg nära kyrkan?

Uträttade man särskilda ärenden i samband med besöket i kyrkan? Handlade man på marknad eller i butik efter eller före kyrkgången? Förde man med sig varor som man sålde på kyrkbacken? Hämtade man i samband med kyrkobesöket sin post, uppsökte man hantverkare, länsman eller andra myndighetspersoner som bodde nära kyrkan och som man hade behov av att träffa? - Minns man att man i äldre tid har kört efter ren eller gått på skidor till kyrkan? hur prydde man kyrkrenarna, och hade de en särskild betesplats i närheten av kyrkan? Om man sommartid färdades med båt till kyrkan, nyttjade man då särskilda kyrkbåtar? Låg kyrkbåtarna i eget blthus på hemstranden? Vem bar ansvaret för kyrkbåten och båthuset? Berätta om rodden och kommandot i båten. Hur lång kyrkväg hade man i äldre tid i Er socken då vägen var som längst? Brukade man regelbundet besöka någon annan kyrka än socknens egen? Vad var orsaken därtill? Brukade ungdomen någon gång gemensamt besöka kyrkan i grannsocknen?

Kyrkturerna, kyrkkläderna och vägkosten. Hur fördelade man kyrkturerna när inte hela familjen och tjänarna varje helg kunde bege sig till kyrkan? Skulle ungdomen speciellt vid vissa helger följa med till kyrkan, och skulle någon gång under året enbart ungdomar besöka kyrkan? Skulle vallhjonerna någon särskild dag samlas på kyrkbacken? Följde något av barnen med på kyrkresan för att t.ex. öppna de många grindar som mötte på vägen?

Klädde man sig hemma i kyrkkläderna eller förde man dem med sig till kyrkbacken och bytte där? Bytte man kläder redan under vägen t.ex. på någon lämplig rastplats? Tog man på sig kyrkkläderna hos någon bekant i närheten av kyrkan, i kyrkstallen, eller hade man här för särskilda kyrkstugor eller kyrkbodar på kyrkbacken? Höll man kyrkkläderna hela året om i klädboden på kyrkbacken och var förvårade man nyckeln till denna bod? Hur såg kyrkdräkten ut i äldre tid? Transporterade man den i en särskild ask el. dyl.? Förde man med sig en särskild kyrknäsduk, och i så fall, hur såg den ut? Gick man sommartid t.ex. med skorna i handen och silkesduken i hand och tog dem på sig först när man närmade sig kyrkan?

Förde man mat med sig till kyrkan och vad bestod i så fall kyrkmaten av? Var åt man kyrkmaten, på vägen, på kyrkbacken, i kyrkstugorna, -stallen eller -bodarna, hos bekanta eller i kyrkan? Var det vanligt att äta först efter kyrkbesöket? Männerna skulle väl i äldre tid ha kyrkbrännvin och i senare tid snus eller annan tobak med? Brukade man i Er socken s.k. kyrkkryddor som man tuggade under vistelsen i kyrkan? Vilka kryddor brukade man, och tillredde man någon särskild kyrkblandning? Skulle de kyrktagna kvinnorna bjuda på kryddor, socker el. dyl.?

Livet på kyrkbacken. Samlades männen, kvinnorna och ungdomen skilt för sig i olika grupper på kyrkbacken? Komman i god tid för att få höra och själv berätta nyheter? Framförde man bjudningar, t.ex. till bröllop på kyrkbacken? Friade man på kyrkbacken? Frågade man om höstarna på kyrkbacken efter djur som man under sommararbetet förlorat i skogarna? Förde man främmande djur, som följt de egna djuren hem, någon bestämd dag under året till kyrkbacken? Eller nöjde man sig med att klippa det främmande djurets öronmärken i papper eller näver och uppvisa dem på kyrkbacken?

Då man hade så mycket att prata om på kyrkbacken hände det väl stundom att man dröjde kvar efter det gudstjänsten hade börjat? Fanns det ordningsmän eller sexmän som uppmanade de sölande att gå in i kyrkan? Fanns det vakter inne i kyrkan som hindrade folk att smyga sig för tidigt ut? Höll någon särskilt öga på ungdomen medan gudstjänsten pågick? Fick hundarna komma in i kyrkan?

Kyrkokvarter. Var tillbragte man natten om man hade så lång väg till kyrkan att man ej hann återvända samma dag? Har gårdarna haft särskilda kyrkstugor på kyrkbacken? Hur såg de ut? Har man samlats i sockenstugan, bytt kläder och ätit sin kyrkmät där? Har det hänt att man övernattat på någon brits eller i någon särskild avbalkning i stallet? Har man i Er socken vintertid övernattat i släden på kyrkbacken? Kunde man söka nattkvarter hos någon bekant eller t.ex. hos klockaren i närheten av kyrkan? Åt man, klädde man om sig och övernattade i samma gård år efter år i de fall man brukade söka kvarter hos bekanta i närheten av kyrkan? Hur ersatte man denna gästfrihet? Var bodde ungdomen den tid den fick undervisning för konfirmationen? Erlade man någon ersättning om skriftskolungdomen bodde i någon gård i närheten av kyrkan? Ankom det på folket i denna gård att övervaka ungdomarnas liv under skriftskoltiden?

Allmänt. Berätta all sådant som Ni tycker var speciellt för kyrkfärderna i Er socken i äldre tid och för livet på kyrkbacken. Förhållandena var så skiftande i olika delar av vårt land att denna frågelista inte kan uppta allt som berör detta vidlyftiga ämne.